

KÚRIA

Bfv.III.529/2012/10.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év január hó 15. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt D. T. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű és a III. rendű terhelt és mindkét terhelt védője által együttesen benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Tolna Megyei Bíróság 5.B.95/2009/92. számú, illetőleg a Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.II.190/2011/17. számú ítéletét D. T. I. rendű és D. A. III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tolna Megyei Bíróság a 2011. március 17. napján kihirdetett 5.B.95/2009/92. számú ítéletével

- D. T. I. rendű terheltet emberölés büntette [Btk. 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pont], lőfegyverrel visszaélés büntette [Btk. 263/A. § (1) bekezdés a) pont III. fordulat] és személyi szabadság megsértésének büntette [Btk. 175. § (1) bekezdés] miatt halmazati büntetésül 20 év fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra,

- D. A. III. rendű terheltet bűnsegédként elkövetett emberölés büntette [Btk. 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pont] és lőfegyverrel visszaélés büntette [Btk. 263/A. § (1) bekezdés a) pont III. fordulat] miatt halmazati büntetésül 18 év

fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra
ítélte;

- Sz. J. L. II. rendű terheltet pedig az ellene testi sértés
büntette [Btk. 170. § (1) bekezdés és (4) bekezdés I. fordulat] és
bűnpártolás büntette [Btk. 244. § (1) bekezdés a) pont és (3)
bekezdés IX. fordulat] miatt emelt vád alól

felmentette.

Az elsőfokú ítéletet a II. rendű terhelt és védője tudomásul vette.
A mindhárom terhelt terhére bejelentett ügyészi, továbbá az I.
rendű és a III. rendű terhelt, valamint védőik fellebbezése alapján
eljárót Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a 2011. október 21.
napján kihirdetett Bf.II.190/2011/17. számú ítéletével az elsőfokú
ítéletet akként változtatta meg, hogy

- a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki bűnpártolás büntetésében
[Btk. 244. § (1) bekezdés b) pont és (3) bekezdés a) pont], ezért
őt 6 hónap - végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett -
börtönbüntetésre ítélte,

egyebekben az elsőfokú ítéletet mindhárom terhelt tekintetében
helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság által megállapított, majd a másodfokú bíróság
által mindössze a sértett életkorával kiegészített, s ezzel a
felülbírálatban már irányadónak vett tényállás - az emberölésre
vonatkozó 1/a) pontjának - lényege a következő:

A III. rendű terhelt - miután üzleti kapcsolata megromlott az őt az
üzletből kiszorítani igyekvő, személyében két alkalommal
tettlegességgel is megalázó sértéssel - a fiával, az I. rendű
terhelttel elhatározta a sértett megölését.

Az I. rendű és a III. rendű terhelt az ölést hosszabb idővel és
részletekbe menő pontossággal előre kitervelte, s ennek
megfelelően:

az I. rendű terhelt két pisztolyt szerzett be,

a III. rendű terhelt a majdani kapcsolattartásukhoz
mobiltelefonokat vásárolt, a valós szándékuk feltárása nélkül a
sértett mozgásának megfigyelésével más személyt bízott meg és
fizikai közreműködésre kérte a II. rendű terheltet, további más
személytől gépjárművet kért kölcsön,

az I. rendű terhelt magát más személynek kiadva a sértettet 2008.
november 6-án sikertelenül találkozára invitálta,

a III. rendű terhelt kiszemelte az elkövetés újabb helyszínét, de 2008. november 11-én a sértett feltartóztatása sikertelen maradt, végül 2008. november 12-én a sértett mozgását az I. rendű és a III. rendű terhelt figyelemmel kísérte, a III. rendű terhelt mobiltelefonon jelezte az I. rendű terheltnek a sértett érkezését, az I. rendű terhelt az érkező sértettet a személygépkocsira hajított kavicsokkal az úton megállásra bírta, és az ezt sérelmezni kiszálló, aztán menekülni igyekvő sértettet az egyik pisztolyból leadott négy célzott lövéssel megölte, a sértett holttestét az út menti rejtekhelyéről előjött II. rendű terhelttel együtt az út menti meredélyen legurították.

A Kúria, mint harmadfokú bíróság a 2012. március 20. napján kihirdetett Bhar.III.163/2012/3. számú ítéletével a másodfokú ítéletet a II. rendű terhelt tekintetében annyiban változtatta meg, hogy az elsőfokú eljárásban felmerült meghatározott összegű bűnügyi költség megfizetésére kötelezte, egyebekben a másodfokú ítéletet helybenhagyta.

A jogerős ügydöntő határozat ellen az I. rendű terhelt és a védője, továbbá a III. rendű terhelt és a védője együttesen nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

Az indítvány a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I.c) pontjában megjelölt eljárási szabálysértésre hivatkozva, törvényes vád hiánya miatt, a támadott határozat hatályon kívül helyezését célozta.

Az indítvány indokai szerint

- az ügyészség az emberölés kapcsán a III. rendű terhelttel szemben a nyomozást megszüntette, ami ellen panasszal az arra jogosultak nem éltek, majd vádiratában a III. rendű terhelt terhére csak löfeggyverrel visszaélés miatt emelt vádat,
- ehhez képest az emberölés vonatkozásában a vádemelés és a vádkiterjesztés feltétele volt a nyomozás folytatásának elrendelése,
- a nyomozási bíró a III. rendű terhelttel szemben el is rendelte emberölés miatt a nyomozás folytatását, de nyomozati cselekmény nem történt,
- ugyanakkor a tárgyaló ügyész nem a folytatni rendelt nyomozás eredményeként, hanem a tárgyaláson lefolytatott bizonyításra alapozva, a vádbelítől eltérő tényállás megállapítását indítványozva a vádat módosította:
- a vád megváltoztatásával az I. rendű terheltet immár előre

kitervelten elkövetett emberöléssel,

- a vád kiterjesztésével pedig a III. rendű terheltet immár felbujtóként, előre kitervelten elkövetett emberöléssel is vádolta,
- s kifejezetten is nyilatkozott arról, hogy a nyomozás tovább nem folyt, a rendelkezésre álló bizonyítékokat a bizonyítási eljárás során újraértékelte, ami a vád módosításához vezetett.

Az indítvány álláspontja, hogy a bíróság törvényes vád hiányában járt el, és a vádat azért tekintette törvénytelennek, mert az ügyész nem volt jogosult a vád módosítására, ugyanis: a vád módosítását - a nyomozás folytatásának nyomozási bíró általi elrendelése ellenére - sem előzte meg további nyomozás, hanem azt a tárgyalás keretében felvett bizonyításra alapozta.

Az indítvány szerint a nyomozás folytatásának elrendelése [Be. 191. § (3) bek.] nem lehet pusztán formalitás, amelynek egyetlen célja az utólagos vádemelés lehetővé tétele - ez sértene a jogbiztonságot, az eljárási garanciákat, a védelemhez, s ezzel összefüggésben a tisztességes eljáráshoz való jogot.

A Legfőbb Ügyészség a Bf.1306/2012. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, s az I. rendű és a III. rendű terhelt tekintetében a megtámadott határozat hatályban fenntartását indítványozta.

Álláspontja szerint a törvényes vád követelménye nem a vádelőkészítés, hanem - annak következménye - a benyújtott vád alapján vizsgálendő. Az indítvány pedig a vádelőkészítési szakaszt kifogásolja.

A Be. 191. §-ának (3) bekezdése biztosítja annak a lehetőségét, hogy a nyomozás megszüntetése után a nyomozási bíró dönthessen a nyomozás folytatásáról. A nyomozás terjedelméről pedig az ügyésznek kell döntenie. Jelen ügyben vizsontnyomozást nem kellett folytatni.

A III. rendű terhelt védője észrevételében az indítványt változatlan tartalommal fenntartotta.

A Kúria a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

Az I. rendű és a III. rendű terhelt - közös - védője az indítványban foglaltakat fenntartva érvelt:

- nem törvényes a vád, ha nyomozás nem előzi meg, a bizonyítás nem a bíróságon kezdődik,
- a vád attól, hogy az ügyész nyújtja be, még nem lesz törvényes, a 14/2002. számú AB határozat határozza meg a váddal szemben támasztott követelményeket,
- a III. rendű terheltet a bíróság előtti eljárás vége felé tett vádmódosítással megfosztották a védekezési jogától az emberölés vonatkozásában, mert annak addig nem volt a terheltje, nem tudott az addigi bizonyításra reagálni, pedig az kihathatott volna fiának, az I. rendű terheltnek a védekezésére is,
- az ügyész a vádmódosításban nem jelölte meg a bizonyítékait,
- az elsőfokú bíróság utolsó tárgyalási napján a tanács elnöke a terheltek utolsó szó jogán történt felszólalása után nyomban, tanácskozássra vissza sem vonulva kihirdette az írásba foglalt, aláírt ítéletet.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az átiratban foglaltakat fenntartva kiemelte, hogy

- a vád törvényes, megfelelt a Be. 2. §-a (2) bekezdésében foglalt követelményeknek,
- a nyomozási bíró elrendelte az eljárás folytatását.

A védői álláspontra reagálva pedig jelezte, miszerint nem a bíróság előtt kezdődik a bizonyítás, de a bíróságnak is kell bizonyítást folytatnia.

Az I. rendű terhelt szerint az ügyész törvénysértően járt el.

A III. rendű terhelt szerint az emberölés nem volt előre kitervelt, a légpuskát pedig a hatályos törvény előtt engedéllyel vásárolta, azon átalakítást nem végzett.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálati ok a Be. 373. § (1) bekezdés I. pontjának c) alpontja szerinti eljárási szabálysértés, és - miként a Be. 428. §-ának (2) bekezdése folytán felülvizsgálatban is - feltétlen hatályon kívül helyezés mellett az eljárás megszüntetését eredményezi, ha a bíróság törvényes vád hiányában járt el.

Előrebocsátja a Kúria, hogy az alapügyben a bíróság nem járt el törvényes vád hiányában, a felülvizsgálati indítvány álláspontja téves.

A vádmódosítás - értelemszerűen - a megemelt, a benyújtott vád módosítását jelenti. Következésképpen, akivel szemben nem emeltek vádat, azzal szemben vádmódosításnak sem lehet helye. A vádmódosítás a vádbeli tények és azok vád szerinti jogi minősítésének módosítását jelenti.

A vádmódosítás gyűjtőfogalom, jelenti a vád megváltoztatását és a vád kiterjesztését.

A Be. vádmódosítás című 310. § (1) bekezdése szerint, ha az ügyész a vád tárgyává tett és azokkal összefüggő tények tekintetében

- úgy látja, hogy a vádlott más bűncselekményben bűnös, akkor a vádat megváltoztatja,*
- ha pedig úgy látja, hogy a vádlott az eredetileg vád tárgyává tett bűncselekmény mellett más bűncselekményben is bűnös, akkor a vádat kiterjeszti.*

A vád megváltoztatása és a vádkiterjesztés egyaránt érintheti a vádbeli tényeket és azok vád szerinti jogi minősítését.

A vád megváltoztatása esetében azonban a vádbeli tény legfeljebb kisebb mértékben változhat, a tettazonosság kerete lényegében változatlan marad. Nem lép a vádban eredetileg leírt tényállás helyébe egészen más, új tényállás. A vád megváltoztatása tehát elsősorban az ügy jogi megítélésének, ezen belül a vád tárgyává tett cselekmény jogi minősítésének megváltozását, megváltoztatását jelenti.

A vád kiterjesztése esetében az eredeti vád tárgyához képest ténybeli nóvum, ténybeli többlet van, a tettazonosság keretei tágulnak. A vád kiterjesztése tehát további tények, és annak alapján további bűncselekmény felrovása.

Vádkiterjesztés csak az eredeti vád fenntartása mellett lehetséges, különben nem lenne mit kiterjeszteni.

Mivel a bíróságot az ügyész jogi indítványai nem kötik, csak a vád ténybelisége, így valójában jelentősége a vád kiterjesztésének van, ugyanis

- a jogi minősítés a bírói értékelés körébe tartozik, tehát nincs akadálya annak, hogy a bíróság a vád tárgyává tett cselekményt a vádló jogi álláspontjától eltérően, ne egy, hanem több bűncselekménynek minősítse (alaki bűnhalmazat),*
- ha pedig az eredményhez (illetve súlyosabb eredményhez) kötött minősített eset megállapításának*

lehet helye, akkor a bíróság a tettazonosság körében maradvá, vádmódosítás nélkül a súlyosabb eredményre kiterjedően is elbíráhatja a cselekményt [1/2007. BKv I.3.h) pont].

A Be. 310. §-ának (1) bekezdése szerint a vádmódosításnak a vádemelés és a Be. 321. §-ának (1) bekezdésében jelölt idő között lehet helye, ezenkívül további törvényi korlátja nincs.

Minden vádmódosítás - értelemszerűen - a közvetlenül megelőző vádállapotra vonatkozik, s módosított vádat eredményez. Ehhez képest a törvényes vád - eljárás során végig érvényesülő - követelménye nyilvánvalóan nem a vádmódosításon, hanem a módosított vádon kérhető számon.

A Be. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróság ítélezése során törvényes vád alapján jár el. A Be. 2. § (2) bekezdése értelmében törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntetőtörvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi.

Következésképpen a törvényes vád követelménye nem a vádelőkészítés, hanem - annak következménye - a benyújtott vád alapján vizsgálándó. Így a vádemelésre jogosultság (alaki legitimáció) vizsgálata sem terjedhet ki a vádelőkészítési (nyomozási, vádemelési) szakasz vizsgálatára (Bfv.III.144/2011/8., EBH 2299. - Bfv.III.615/2011/6.).

A vád törvényességének feltételei olyannyira jelentősek, hogy a feltétlen hatályon kívül helyezési okok között szerepel a törvényes vád hiánya [Be. 373. § (1) bekezdés I.c) pont]. Ámde ebből a szempontból az ügydöntő határozat a vizsgálándó, nem pedig az azt megelőző vádelőkészítési szakasz perrendszerűsége.

A törvényes vád alaki feltételeként az vizsgálándó, hogy - a Be. alapján, figyelemmel a Be. 30. § (2) bekezdésére is - a vádiratot benyújtó ügyész hatáskörébe tartozik-e a vád szerinti bűncselekmény miatt a vádemelés [1/2007. BKv A/I/1/a) pont].

A vádemelésről az ügyész kizárólagosan dönt, aminek megnyilvánulása, hogy a bírósághoz benyújtja a vádiratot [Be. 217. § (1) bek.]. A Be. 228. § (5) bekezdése szerint a vádemelés miatt nincs helye jogorvoslatnak.

Ha törvényes vád követelménye kapcsán vizsgálándó lenne a

vadelőkészítés, akkor a bíróság - hivatalból - felülbírálná az ügyész vádemelésről való döntését, amire viszont nincs törvényi lehetősége.

Bíróság az ügyész vádemelésről való döntését nem bírálhatja felül, jogkörébe

- a benyújtott vád eljárásra (alaki és tartalmi szempontból való) alkalmasságáról [Be. 267. § (1) bek. j), k) pont; 309. § (1) bek., 332. § (1) bek. d) pont],
- valamint magáról a vádról való döntés (Be. 257. §) tartozik.

Utóbbiak körében lehet jelentősége a vádemelést megelőző szakasz esetleges hiányosságának. Egyébként ezzel egyező álláspontot rögzített a Pécsi Ítélőtábla a - más ügyben - 2011. január 6-án hozott Fkhar.I.292/2010/2. számú végzése.

A kifejtettek összhangban állnak az Alkotmánybíróság megállapításaival:

- „Az igazságszolgáltatásban való részvétel az ügyészség alkotmányos kötelessége.” [52/1996. (XI. 14.) AB hat. ind. II/1.1.; 3/2004. (II. 17.) AB hat. ind. IV/3.5.3.]
- „Az állam büntetőjogi igényének érvényesítésében az Alkotmány, a szervezeti törvények és a Be. a közvádlói jogkört az ügyészségre bízta, amelynek működéséért és működőképességéért az állam felel.” [42/2005. (XI. 14.) AB hat. ind. V/2.2.; 72/2009. (VII. 10.) AB hat. ind. IV/3.]
- „A közvádlói jogkör részleteit tehát részben a Be. szabályozza. Ennek alaprendelkezését a Be. 28. §-a fogalmazza meg.” [72/2009. (VII. 10.) AB hat. ind. IV/3.]
- „A legfőbb ügyész és az általa irányított ügyészség függetlenségének egyik összetevője az, hogy az Alkotmány 51. § (2) bekezdése alapján - jogszabályban meghatározott esetben - az ügyészség joga és kötelezettsége a vádemelés és a vádképviselés. Az ügyészség közvádlói funkciójából következően a közvádra üldözendő bűncselekmények esetén a vádemelésről vagy annak elejtéséről - a magánvád vagy a pótmagánvád törvényben meghatározott eseteit kivéve - kizárólag az ügyészség dönthet; ezt a döntését más szerv nem vizsgálhatja és nem kényszerítheti az ügyészséget a vádemeléssel vagy a vád elejtésével kapcsolatos döntésének megváltoztatására.” [3/2004. (II. 17.) AB hat. ind. IV/3.5.3.; 62/2006. (XI. 23.) AB hat. ind. III/D/1.]
- „Az Alkotmánnyal összhangban a büntetőeljárásról szóló törvény a közvádra üldözendő bűncselekmények miatti vádemelés tekintetében a döntés felelősségét kivételt nem tűrő módon az ügyészre

ruházza. A vádemeléssel az ügyész azt juttatja kifejezésre, hogy a rendelkezésére bocsátott nyomozási iratok alapján milyen, a terhelt felelősségét megalapozó tényeket állapított meg és ezekkel kapcsolatban mi a jogi álláspontja." [14/2002. (III. 20.) AB hat. ind. III/3.2.; 72/2009. (VII. 10.) AB hat. ind. IV/2.]

- „Az, hogy a konkrét ügyben rendelkezésére álló tényeket, adatokat stb. az ügyész milyen módon értékeli, abból milyen következtetéseket von le, az ügyész szabad mérlegelési jogkörébe és szakmai felelősségébe tartozik." [3/2004. (II. 17.) AB hat. ind. IV/4.3. pont]
- „A Be. szabályai szerint a vádfunkcióból következő feladatok gyakorlása elválaszthatatlanul az ügyészhez tapad. ... A váddal való rendelkezésből fakadó eljárási feladatok teljesítése vagy elmulasztása kizárólag az ügyész hivatásbeli felelőssége." [14/2002. (III. 20.) AB hat. ind. III/3.3. pont]

Kétségtelen, hogy az ügyész a Be. 28. § (7) bekezdése szerint a Be.-ben meghatározott feltételek esetén, a 216. § (1) bekezdés e) pontja értelmében pedig a 193. § (1) bekezdése szerinti eljárási cselekmény (nyomozás elvégzését követő iratismertetés) megtörténte után emel vádat.

E rendelkezések, valamint a Be. 28. § (3) bekezdése, 164. § (1)-(2) bekezdése, 191. § (3) bekezdése és 207. § (2) bekezdése azonban a vád törvényessége szempontjából közömbösek.

A vádemelés - Be. 28. § (7) bekezdésében írt - feltételét értelemszerűen a törvényes vád Be. 2. § (2) bekezdése szerinti követelménye adja, illetve annak teljesítése képezi. Ennek érdekében végeztet nyomozást, vagy nyomoz az ügyész [Be. 28. § (3) bek.] és történik a tényállás felderítése [Be. 164. § (1)-(2) bek.].

A többi rendelkezés garanciális jelentőségű, azonban - amint a Be. 216. § (1) és (3) bekezdésében foglalt határidő túllépése - nincs kihatással a bíróság eljárásának alapját jelentő és kereteit meghatározó vád törvényességére [vö.: 62/2006. (XI. 23.) AB hat. ind. III/B/3.].

A vád egységes, miként magán a benyújtott vádon, úgy magán a módosított vádon kérhető számon, hogy a vád törvényes-e. Másként fogalmazva - ebből a szempontból - közömbös a vád emeléséhez és a vád módosításához vezető eljárás.

A vád az eljárás menetében módosult, az iratokból kitűnően a következőképpen.

A Tolna Megyei Főügyészség a Tolna Megyei Bírósághoz 2009. május 29-én benyújtott M.I.B.1577/2008/62-I. számú vádiratával emelt vádat

- az I. rendű terhelttel szemben emberölés büntette [Btk. 166. § (1) bekezdés], lőfegyverrel visszaélés büntette [Btk. 263/A. § (1) bekezdés a) pont III. fordulat] és személyi szabadság megsértésének büntette [Btk. 175. § (1) bekezdés],
- a III. rendű terhelttel szemben pedig lőfegyverrel visszaélés büntette [Btk. 263/A. § (1) bekezdés a) pont III. fordulat] miatt.

A Tolna Megyei Főügyészség a vádirathoz csatolta a 2009. május 28-án hozott M.I.B.1577/2008/62-VI. számú határozatát, miszerint az emberölés büntette miatt a nyomozást a III. rendű terhelttel szemben azzal szüntette meg, hogy a bűncselekményt nem ő követte el [Be. 190. § (1) bekezdés c) pont I. fordulat].

A Szekszárdi Városi Bíróság a 2010. október 11-én jogerős 2.Bny.231/2010/2. számú végzésével a III. rendű terhelttel szemben elrendelte emberölés büntette miatt a nyomozás folytatását.

Ezt követően a Tolna Megyei Főügyészség a 2010. október 18-án érkezett M.I.B.1577/2008/75-I. számú vádmódosítással a tárgyaláson lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a vádirat emberölésre vonatkozó 1/a) pontjabeli tényállást - többlet ténybeliséget felróva - módosította, és annak alapján:

- az I. rendű terheltet az emberölés vádiratbeli alapesetével szemben előre kitervelten elkövetett emberölés büntettével [Btk. 166. § (1) és (2) bekezdés a) pont] vádolta, ami a vád megváltoztatása,
 - a III. rendű terheltet az emberölést még fel nem rová vádirattal szemben felbujtóként, előre kitervelten elkövetett emberölés büntettével [Btk. 166. § (1) és (2) bekezdés a) pont] vádolta,
- s egyebekben a vádiratban foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta.

A vádmódosítás a beérkezés napján kiadásra került, azt a terheltek és a védők átvették (2010. október 19-20.), majd a tárgyaló ügyész a vádmódosítást a 2010. november 26-án tartott következő

tárgyaláson szóban is közölte.

Az elsőfokú bíróság ezután tárgyalást tartott 2011. január 21-én, majd a tárgyaló ügyész a 2011. március 4-én tartott tárgyaláson vádbeszédében végül arra tett indítványt, hogy a bíróság

- az I. rendű terhelt cselekvőségét előre kitervelten és aljas indokból elkövetett emberölés büntetteként [Btk. 166. § (1) és (2) bekezdés a) és c) pont],

- a III. rendű terhelt cselekvőségét pedig felbujtóként, előre kitervelten és aljas indokból elkövetett emberölés büntettének [Btk. 166. § (1) és (2) bekezdés a) és c) pont] minősítse.

A kifejtettek értelmében a benyújtott vádirat és a módosított vád alaki legitimációja kétségtelen, tartalma pedig - egyébként senki által nem vitatottan - eleget tesz az alanyi, tárgyi és büntetőjogi meghatározottság, valamint személyre konkretizáltság törvényi követelményének.

Ezzel szemben az indítvány a Be. 2. §-ának (2) bekezdése szerinti törvényi feltételek tartalmát nem csupán kitágító, hanem e feltételek körét túllépő értelmezéssel jutott arra a következtetésre, hogy a vád alaki szempontból nem törvényes, mivel a vádló (az ügyész) esetében nem teljesült a vádmódosításra, vádkiterjesztésre jogosítottság.

Az indítványban foglaltak kapcsán megjegyzi a Kúria, hogy a büntetőeljárásban eljáró hatóságok határozatai közül kétségtelenül a bíróság ügydöntő határozataihoz fűződik olyan jogerőhatás, melynek feloldása csak kivételesen, rendkívüli jogorvoslattal lehetséges.

A nyomozóhatóság, illetve az ügyész ügydöntő - így nyomozást megszüntető - határozata nem akadályozza annak, hogy a hatóság ugyanabban az ügyben utóbb az eljárást folytassa. Ugyanakkor ezáltal nyilvánvalóan nem üresíthető ki eljárással érintett számára garanciát biztosító rendelkezés.

Mindemellett a Kúria rámutat a következőkre.

A törvényes vád fogalmát meghatározó Be. 2. § (2) bekezdése - egyebek mellett - tartalmazza a „vád” és a „bírósághoz intézett indítvány” kitételeket is.

Az ügyész a vádat elsődlegesen vádiratba foglalja, a Be. 217-219. §-beli követelmények megtartásával. A bíróság elé állítás (Be. XXIV. Fejezet) esetén a vádat szóban terjeszti elő [Be. 522. § (2) bekezdés], a vád írásba foglalását kizárólag a vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás 67. §-ának (2) bekezdése rendeli el, s feljegyzésnek nevezi.

A bíróság eljárását megindító, s ilyen értelemben elsődleges vád értelemszerűen a vádelőkészítési szakasz keretében beszerzett bizonyítékokon nyugszik. A bíróság előtti eljárásban folyó bizonyítás azonban érdemben alakíthatja a közvádló álláspontját, amit joghatályosan a vád módosításával (vád megváltoztatása, vád kiterjesztése) képezhet le.

A vád első - az ügyész által annak is nevezett - módosításával az I. rendű terhelt esetében a vád megváltoztatása, míg a III. rendű terhelt esetében a vád kiterjesztése, a vád második - az ügyész által annak nem nevezett - módosításával pedig mindkét terhelt esetében egyaránt a vád megváltoztatása történt.

A vád törvényességének legális fogalma a vád módosításának (közelebbről kiterjesztésének) feltételeként nem követeli meg a korábban megszüntetett nyomozás folytatásának az elrendelését, sőt még az sem előfeltétele, hogy az adott cselekmény miatt egyáltalán folyjék nyomozás. A vád módosítása mégsem lehet parttalan, annak a Be. 310. §-a (1) bekezdésének parancsoló szabálya miatt az elsődlegesen vád tárgyává tett és azokkal összefüggő tények körén belül kell maradnia. Azonban az ezen körből való kilépés következménye sem a módosított vád törvényességének megkérdőjelezésével vonható le.

A vád törvényessége nem kevesebb, mint amit a Be. 2. §-ának (2) bekezdése megkövetel, de annál nem is több. A vád törvényessége valójában a vádirattal szemben támasztott tartalmi követelmények [Be. 217. § (3) bekezdés] olyan minimuma, amelynek teljesülése mellett akkor is törvényes a vád, ha nem áll mögötte a törvény egyéb szabályait maradéktalanul betartó eljárás, és/vagy akkor is, ha ad absurdum csakis contra legem beszerzett bizonyítékokat sorakoztat föl.

A megemelt vád módosításához, illetőleg értelemszerűen

kiterjesztéséhez nincs, és nem is lehet szükség egy korábban esetlegesen megszüntetett nyomozás folytatásának nyomozási bíró általi elrendelésére.

A nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt látja el a bíróságra háruló feladatokat [Be. 12. § (4) bekezdés, Be. 207. § (1) bekezdés]. A Be. 191. §-ának (3) bekezdése a Be. IX. Fejezetén belüli, azaz nyomozási szabályként írja elő, hogy ha a nyomozás megszüntetése ellen nem éltek panasszal, illetve az ügyész, vagy a felettes ügyész nem rendelte el a nyomozás folytatását, utóbb azt csak a bíróság rendelheti el az ellen, akivel szemben a nyomozást korábban megszüntették. A nyomozási bíró dönt az ügyész indítványára a nyomozás megszüntetését követően a nyomozás folytatásának elrendeléséről [Be. 207. § (2) bekezdés c) pont].

A nyomozási bíró döntési jogköre a vádirat benyújtásáig áll fenn, azt követően mindennemű döntési jogkör a perbíróságot illeti. A vádirat benyújtását követően a nyomozási bíró eljárása is egyedül a különösen védett tanú vallomása kapcsán a Be. 268. §-ának (3)-(4) bekezdésében foglaltakra (ügyészi felhasználás esetén a jegyzőkönyv és a határozat megküldése, kérdés felmerülése esetén a tanú ismételt kihallgatása) korlátozódik.

Az ügyész eleve olyan bűncselekmény miatt is emelhet vádat, amelyre folyt ugyan nyomozás, de az megszüntetésre került, és a nyomozás folytatásáról a nyomozási bíró nem rendelkezett. A vádemeléshez - az eljárás előírt rendje szerint - szükséges ugyan, hogy a nyomozási bíró elrendelje a nyomozás folytatását, ám annak elmaradása a vád törvényességét önmagában nem érinti.

A vádemelést követően az ügyész a vádat olyan bűncselekményre is kiterjesztheti, amelyre folyt ugyan nyomozás, de az megszüntetésre került és a nyomozás folytatásáról a vádemelés előtt a nyomozási bíró nem rendelkezett, netán el is utasította az arra irányuló indítványt. A nyomozási bíró döntésének beszerzése - figyelemmel a vádemelés megtörténtére - eleve kizárt, és közel sem véletlenül ilyen utólagos jogkört a nyomozási bírónak a Be. kifejezett rendelkezéssel sem ad.

A jelen ügyben a másodfokú bíróság tévesen utalt arra, hogy az emberölés vonatkozásában a III. rendű terhelttel szembeni „vádkiterjesztés, illetve vádemelés feltétele volt a nyomozás ismételt elrendelése” (ítélet 9. oldal 5. bekezdés). Ezt egyébként a felülvizsgálati indítvány is tévesen állítja.

A másodfokú bíróság és a Legfőbb Ügyészség álláspontja abban már egyezett, hogy további nyomozati cselekmény hiányában nyomozati teendő (határidő-hosszabbítás, iratismertetés) nem volt, ugyanakkor szükség sem volt rá, mivel a vádmódosításhoz szükséges bizonyítékok a bíróság előtt folyó bizonyítási eljárásban beszerzésre kerültek. Ezzel a Kúria egyetért.

A nyomozás folytatásának elrendelése a nyomozási bíró által a nyomozásra jogosultat valójában nem is kötelezte nyomozási cselekmény elvégzésére.

A terheltek védője a nyilvános ülésen kifogásolta azt is, hogy a vádmódosítás nem jelölte meg a tényállás módosításának bizonyítékait.

Ez sem a vád törvényességének a kérdése, ilyen esetben legfeljebb a vádirat hiányossága kerülhet szóba [vö. Be. 2. § (2) bekezdés és Be. 217. § (3) bekezdés i) pont], ami a nem törvényes vád esetével szemben, az ügyész megkeresésével pótoltható [Be. 268. § (1) bekezdés, 275. § (1) bekezdés, 309. § (1) bekezdés]. Az ügyésznek a vádiratban különben sem a bizonyítékokat, hanem ezek forrását, a bizonyítási eszközöket kell megjelölnie, amit az egyszerű bizonyíték-újraértékelés tárgytalanná is tett.

A védő kifogásolta továbbá az elsőfokú ítélet kihirdetésének körülményeit.

Az iratokból kitűnően az utolsó tárgyalás elnapolása határozathirdetésre történt.

A Kúria észlelte, hogy az elsőfokú bíróság tanácsának elnöke a 2011. március 4-én tartott tárgyaláson (92. tjkv.) a vád - ismételt - módosítása ellenére az ügyészt, az I. rendű terheltet és védőjét, a III. rendű terheltet és védőjét a tárgyalás esetleges elnapolása felől kifejezetten nem nyilatkoztatta, és az elsőfokú bíróság a tárgyalást folytatta.

A vád megváltoztatásában álló módosítás tartalmi kérdés, nem attól függ, hogy az adott cselekmény eltérő minősítésének indítványozását az ügyész vádmódosításnak nevezi-e meg. Amennyiben az ügyész arra tesz indítványt, hogy a bíróság a terhelte bűnösségét, az addigi

váddal szemben, más - értve alatta ugyanazon bűncselekmény eltérő minősítését is - bűncselekményben mondja ki, az tartalmilag vádmódosítást jelent. A vád egyébként eleve indítvány a bíróság felé.

A jelen ügyben a vád ismételt megváltoztatása történt, mert az ügyész a saját jogkörében úgy látta, hogy a vádlott más - mert ez alatt ugyanazon bűncselekmény eltérő minősítése is értendő - bűncselekményben bűnös, mint amely miatt ellene vádat emelt. A vád megváltoztatásában álló vádmódosításra a Be. 321. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésig, és pedig a vádbeszédben került sor.

A Be. 310. § (2) bekezdése kimondja, hogy a vád megváltoztatása esetén a bíróság a tárgyalást elnapolhatja, ha azt az ügyész vagy - a védelem előkészítése érdekében - a vádlott, illetőleg a védő indítványozza. Vád kiterjesztése - és vádlott, védő együttes indítványa - esetén írja elő a Be. 310. § (3) bekezdése a tárgyalás elnapolását. Indítványozás nem történt, mindazonáltal a Be. 310. § (3) bekezdésének esetleges megszegése is legfeljebb a Be. 375. § (1) bekezdése szerinti relatív eljárási szabálysértés lenne, ami kívül esik a felülvizsgálat körén.

A vád megváltoztatása esetén a tárgyalás el nem napolása pedig eljárási szabálysértésnek sem tekinthető (Bfv.III.232/2012/8.).

Ekként a Kúria - miután nem észlelt más olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s az I. rendű és a III. rendű terhelt tekintetében a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2013. január 15.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s.k. előadó bíró, Dr. Székely Ákos s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok

BE